

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ЩОДО КАРАНТИНУ ЛЮДЕЙ

PROBLEMATIC ISSUES OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR VIOLATION OF QUARANTINE RULES

Спасенко В.О., к.ю.н.,

асистент кафедри адміністративного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню питань притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. Детально проаналізовано склад адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 44³ (порушення правил щодо карантину людей) Кодексу України про адміністративні правопорушення. Звернено увагу на сукупність закріплених нормативно-правовими актами об'єктивних та суб'єктивних елементів, за наявності яких протиправне діяння вважається адміністративним правопорушенням та може призводити до адміністративної відповідальності. Розкрито об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкта, суб'єктивну сторону зазначеного правопорушення. Встановлено, що складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 44³ Кодексу України про адміністративні правопорушення, мають право органи Національної поліції України, працівники органів охорони здоров'я – у разі завідомо неправдивого виклику швидкої медичної допомоги; органи державної санітарно-епідеміологічної служби; посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами місцевих рад, за порушення, учинені в місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені частиною 1 статті 44³ Кодексу України про адміністративні правопорушення, розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів, водночас справи про адміністративні правопорушення, передбачені частиною 2 статті 44³ Кодексу України про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам місцевого самоврядування, а саме виконавчим комітетам (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчим органам, що виконують їхні повноваження) сільських, селищних, міських рад. Наголошено на необхідності уніфікації норм Загальної й Особливої частин Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо внесення змін до статті 5 Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою сприяння дотриманню прав і свобод людини і громадянина в цій сфері.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, порушення правил, карантин, порушення правил щодо карантину людей.

The article is devoted to the study of issues of bringing to administrative responsibility for violating the rules on quarantine of people. The composition of the administrative offense provided for in Article 44³ (violation of the rules on quarantine of people) of the Code of Ukraine on Administrative Offenses is analyzed in detail. Attention is paid to the set of objective and subjective elements enshrined in regulations, in the presence of which an illegal act is considered an administrative offense and may entail administrative liability. The object, the objective side, the subject, the subjective side of the specified offense are revealed. It is established that the bodies of the National Police of Ukraine, employees of health care bodies have the right to draw up a report on an administrative offense under Article 44³ of the Code of Administrative Offenses of Ukraine – in case of knowingly false call of an ambulance; bodies of the state sanitary-epidemiological service; officials authorized to do so by the executive committees of local councils for violations committed in places prohibited by the decision of the relevant village, settlement, city council. Cases of administrative offenses under part one of Article 44³ of the Code of Administrative Offenses of Ukraine are considered by judges of district, district in the city, city or city district courts, while cases of administrative offenses under part two of Article 44³ of the Code of Administrative Offenses of Ukraine, subordinate to local governments, namely the executive committees (and in settlements where no executive committees have been established - executive bodies that exercise their powers) village, settlement, city councils. Emphasis is placed on the need to unify the provisions of the General and Special Parts of the Code of Ukraine on Administrative Offenses to amend Art. 5 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses in order to promote respect for human and civil rights and freedoms in this area.

Key words: administrative liability, administrative offense, violation of rules, quarantine, violation of rules on quarantine of people.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування [1]. Так, одним з основних прав людини є право громадянина на охорону здоров'я. Реалізація цього права має перешкоди, що зумовлено введенням деяких обмежень із метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Разом з введенням карантинних обмежень 17 березня 2020 р. відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [2] було встановлено адміністративну відповідальність за порушення правил карантину людей. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) доповнено ст. 44³ (порушення правил щодо карантину людей) [3], що підтверджує актуальність дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Серед робіт теоретичного спрямування щодо питань притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення адмі-

ністративних правопорушень варто відмітити праці О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, В.В. Зуй, С.В. Ківалова, О.Б. Червякової й інших. Аналіз особливостей притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення порушень правил щодо карантину людей досліджують такі вчені, як О.М. Волуйко, В.В. Крикун, Я.І. Роговська, М.А. Самбор та інші.

Метою статті є дослідження проблемних питань адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей.

Виклад основного матеріалу. Передусім варто звернутися до енциклопедичної літератури для з'ясування дефініції поняття «склад адміністративного правопорушення». Під останнім розуміють сукупність закріплених нормативно-правовими актами об'єктивних та суб'єктивних елементів, за наявності яких протиправне діяння вважається адміністративним правопорушенням та може спричинити адміністративну відповідальність. До них входять: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона [4, с. 859].

У зв'язку з наведеним варто відзначити, що об'єктом правопорушення, передбаченого ст. 44³ КУпАП, а саме порушення правил щодо карантину людей, є суспільні відносини у сфері охорони здоров'я. Правову основу регулювання суспільних відносин в окресленій сфері

становлять Основи законодавства України про охорону здоров'я, закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», інші нормативно-правові акти. Водночас, як слушно зауважує О.М. Волуйко, безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення варто визнати суспільні відносини у сфері охорони здоров'я населення від інфекційних хвороб [5, с. 52].

Варто зазначити, що об'єктивна сторона правопорушення виражається в порушенні правил щодо карантину людей. Водночас ч. 1 вказаної норми передбачає адміністративну відповідальність за порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами. Перебування у громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, зокрема й виготовлених самостійно, також визнано адміністративним правопорушенням відповідно до ч. 2 ст. 44³ КУпАП [3]. Водночас варто звернути увагу на те, що зазначена норма є бланкетною, оскільки не містить переліку конкретних правил карантину, за порушення яких настає відповідальність, а фактично відсилає до інших нормативно-правових актів. Так, у постанові Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 березня 2020 р. № 215 [6], визначені заборони, яких варто дотримуватися громадянам, а відповідно до змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2020 р. № 255, встановлено додаткові заборони, недотримання яких є підставою для притягнення до адміністративної відповідальності. Вказані підзаконні акти не формулюють складу правопорушення, а лише визначають позитивні зобов'язання, яких варто дотримуватися громадянам, щоб уникнути адміністративної відповідальності [7, с. 163].

Ведучи мову про склад адміністративного правопорушення, варто окреслити суб'єкта адміністративного проступку за порушення правил щодо карантину людей. Так, останнім може бути як громадянин, який на момент вчинення адміністративного правопорушення досяг 16-річного віку та є осудним, так і посадова особа.

Окремим важливим питанням є дослідження суб'єктивної сторони розглядуваного адміністративного правопорушення. Як слушно зазначає О.Б. Червякова, суб'єктивну сторону адміністративного правопорушення становить внутрішнє (психічне) ставлення суб'єкта адміністративного правопорушення до скоєного діяння та його наслідків. Ознаки суб'єктивної сторони такі: 1) вина – психічне ставлення особи до скоєного діяння та його наслідків у формі умислу чи необережності; 2) мотив – усвідомлювана причина, яка спонукає особу до скоєння правопорушення; 3) мета – очікуваний результат, бажані наслідки, яких прагне досягти особа вчиненням правопорушення [4, с. 863]. Законодавчо визначено, що адміністративне правопорушення може бути вчиненом як умисно (коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків), так і з необережності (коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих

наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити).

Також варто звернути увагу на те, що складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 44³ КУпАП, мають право уповноважені на те суб'єкти, а саме: органи Національної поліції України, працівники органів охорони здоров'я – у разі завідомо неправдивого виклику швидкої медичної допомоги; органи державної санітарно-епідеміологічної служби; посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами місцевих рад, за порушення, вчинені в місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради. Водночас справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 44³ КУпАП, розглядають судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Що стосується справ про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 44³ КУпАП, то вони підвідомчі органам місцевого самоврядування, а саме виконавчим комітетам (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, – виконавчим органам, що виконують їхні повноваження) сільських, селищних, міських рад [3]. Зазначена норма узгоджується з положеннями ч. 3 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [8], яка передбачає, що виключно на пленарних засіданнях обласних рад вирішуються такі питання ухвалення в межах, що визначаються законами, рішень із питань боротьби з епідеміями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 5 КУпАП сільські, селищні, міські, обласні ради мають право ухвалювати в межах, що визначаються законами, рішення з питань боротьби зі стихійним лихом і епідеміями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність, а також рішення з питань боротьби з епізоотіями, за порушення яких відповідальність встановлено ст. 107 КУпАП [3].

У результаті проведеного аналізу зазначених норм варто погодитися з думкою М.А. Самбора про те, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» не враховувалася необхідність підтримання системності адміністративно-деліктного законодавства, свідченням чого є невнесення змін до ст. 5 КУпАП, а наслідком – неможливість застосування адміністративної відповідальності за ст. 44³ КУпАП за порушення обмежень, установлених органами місцевого самоврядування, оскільки в нормі ч. 1 ст. 5 КУпАП імперативно визначено, що адміністративна відповідальність за такі обмеження може наставати виключно за ст. 107 КУпАП. Натомість норма 44³ КУпАП містить вказівку на те, що вказані правила можуть встановлюватися органами місцевого самоврядування. Водночас виникає конкуренція норм Загальної та Особливої частин КУпАП [7, с. 162].

Висновки. Підсумовуючи викладене, варто ще раз закцентувати увагу на декількох моментах. Питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей викликають значний інтерес учених-адміністративістів, що пов'язано зі здійсненням заходів щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19). Однак, незважаючи на значну увагу вчених до окресленої проблематики, остання потребує подальших наукових розробок. Отже, потребує законодавчого доопрацювання в межах розглядуваної тематики питання уніфікації й унормування норм Загальної й Особливої частин КУпАП у контексті внесення змін до ст. 5 КУпАП, що сприятиме дотриманню прав і свобод людини і громадянина в цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Голос України*. 1996. № 128.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17 березня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text> (дата звернення: 15.07.2021).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки*. 1984. № 51. Ст. 1122.
4. Велика українська юридична енциклопедія : у 20-и т. Харків, 2020. Т. 5 : Адміністративне право / за ред. Ю.П. Битяка та ін. 960 с.
5. Волуйко О.М. Порушення правил щодо карантину людей: аналіз складу правопорушення. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 46–55.
6. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-p#Text> (дата звернення: 15.07.2021).
7. Самбор М.А. Склад адміністративного правопорушення щодо порушення правил карантину людей. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 2 (90). С. 155–170.
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. *Офіційний вісник України*. 1997. № 25. С. 20.